

Valok. Jyrki Vainio

Piirrosvuorten pantomiikkikko

Jyrki Vainio

Sergio Aragonés on hassu setä, jolle huumorin tuottaminen on totista työtä.

Joillekin ihmisille elämän suunta viitoituu varhain. Nuorena poikana Meksikossa Sergio Aragonés tapasi kierrellä hotellien auloissa selaillessa ulkomaisia aikakauslehtiä nähdäkseen niistä pilakuvat ja sarjakuvat. Hänen huomionsa kiinnittyi erityisesti sanattomiin pilapiirroksiin: vaikka ne tulivat toisesta maasta, jonka kieltä hän ei osannut, hän pystyi kuitenkin ymmärtämään, mitä ne halusivat sanoa. Ne pystyivät viestimään kielirajojen yli. Sergiokin halusi piirtää sellaisia kuvia.

Pilapiirroksia Meksikossa

Kielet ja rajat olivat Aragonésille tuttuja alusta lähtien. Hän syntyi keskellä Espanjan sisällissotaa vuonna 1937, mutta vietti varhaislapsuutensa Ranskassa, minne perhe lähti muutamaksi vuodeksi evakkoon. Pysyväksi uudeksi kodiksi löytyi lopulta Meksiko, joka oli ainoita maita, joka suostui ottamaan vastaan Espanjan punaisia pakolaisia. Nuori Sergio oli kuitenkin ehtinyt tätä ennen jo oppia ensimmäisenä kielensä ranskan.

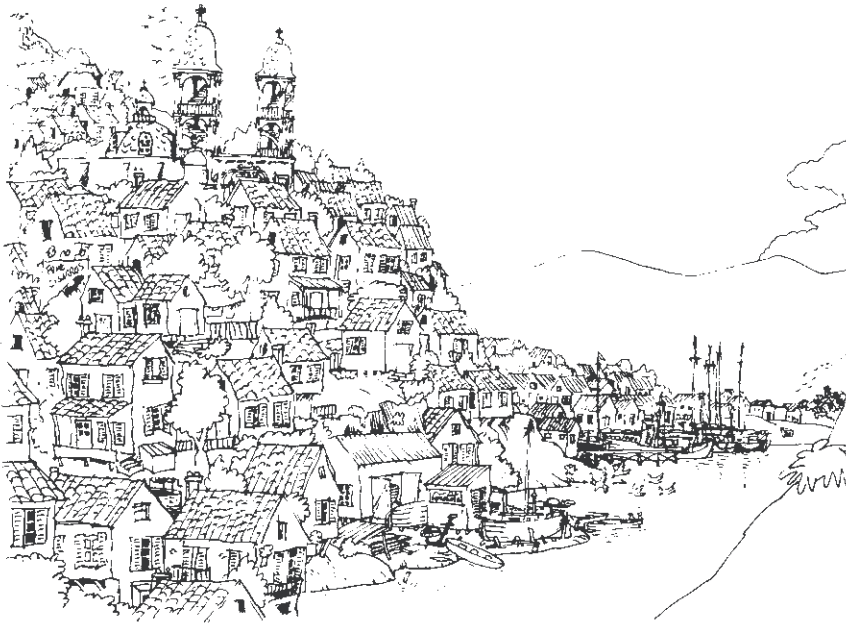
Meksikossa Aragonés sai ensimmäiset pilakuvansa julkaistuksi jo kouluikäisenä. Opettaja oli, hänen tietämättään, vienyt joitain hänen kuviaan lehteen.

Sergio halusi ruveta piirtäjäksi, mutta vanhemmat eivät pitäneet sitä kelvollisena

ammattina. Heitä tyyntytelläkseen hän lähti opiskelemaan arkkitehtuuria ja esitti tunnollista oppilasta. Opintojen todellinen suunta oli Aragonésille itselleen kuitenkin päättäväisesti selvillä, sillä yliopistossa hän myös sai tilaisuuden opiskella pantomiimia Alexandro Jodorowskyn, sekä itsensä Marcel Marceun johdolla. Tämä johti Sergion mielenkiintoisille esiintyvän taiteen sivupoluille, mm. pelleyppäjäksi.

Samaan aikaan Aragonés saavutti kuitenkin myös paikallista menestystä pilapiirtäjänä. Hänellä oli vakituinen viikoittainen sivu isossa meksikolaisessa lehdessä. Yhdysvaltojen valtaalehtiin verrattuna sen levikki vaikutti kuitenkin hyvin vaatimattomalta. Sergio halusi piirroksilleen suuremman yleisön.

MADin sivuille ja niiden reunoihin

Vuonna 1962 Aragonés saapui New Yorkiin, osaamatta puhua paljonkaan englantia, mukanaan vain hiukan rahaa ja portfolio toiveikkaasti täynnä piirroksia. Päivisin hän kiersi aikakauslehdissä esittelemässä töitään, iltaisin hän koetti kerätä rahaa lukemalla runoja kahviloissa ja antamalla hatun kiertää.

Sanomalehtien sarjakuvissa oli aina maininta syndikaatista, levitysfirmasta. Tämä johti Sergion kielelliseen kömmähdykseen, sillä espanjaksi syndikaatti tarkoittaa ammattiliittoa. Hän päätteli, että selvästikin hänen täytyy olla liiton jäsen, jotta saisi töitään julkaistuksi.

Hän menikin tässä mielessä esittelemään töitään syndikaatille ja oli kovin pettynyt ja ymmällään, kun vastaus oli kielteinen. Asioiden todellinen laita selveni hänelle vasta kollegoiden selityksen jälkeen.

Kielitaidottomana Aragonés oli luonnollisesti rakentanut portfolionsa oman erikoisuutensa, sanattomien pilakuvien, varaan. Näitä ei kuitenkaan amerikkalaisissa aikakauslehdissä tunnuttu arvostettavan - ikään kuin sanojen puute olisi tehnyt niistä jotenkin halpahintaisia, vähemmän kirjallisia.

”Nämähän ovat ihan hulluja, mene MADiin”, lehdissä sanottiin.

Aragonés epäili, voisiko MAD olla hänen piirroksistaan kiinnostunut, sillä lehtihän teki parodiaa ja satiiria, se ei

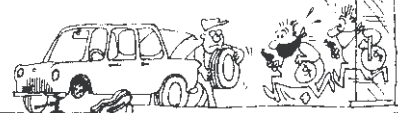
julkaissut pilakuvia. Mutta kun muutaakaan paikkaa ei tuntunut löytyvän, hän etsiytyi sinne.

Sergio pyysi tavata Spy vs. Spy -sarjan Antonio Prohíasin, sillä tämä kuubalaisena puhui espanjaa. Tästä ei kuitenkaan ollut juurikaan apua kontaktien luomisessa, sillä Prohías osasi englantia vielä vähemmän kuin Aragonés.

Piirroksista kuitenkin pidettiin ja Aragonésilta tilattiin MADiin artikkeli astronauteista. Saatuaan tällaisen toimeksiannon, yleensä piirtäjät tulivat seuraavan kerran käymään toimituksessa kenties vasta kuukauden päästä. Sergio kuitenkin palasi valmiiden kuvien kanssa jo heti seuraavana päivänä, mukanaan paljon uusia ideoita. Hän sai toisen tilauksen -

Dia de los Muertos, Day of the Dead.

ja jälleen palasi pari päivää myöhemmin piirrosten kanssa.

Seuraavaksi häneltä pyydettiin ideoita lehden kansikuviksi. Jälleen niitä syntyi tukuittain. Lehdessä sanottiin, että nyt materiaalia alkaa olla valmiina jo kuukausiksi eteenpäin, ”voisitko mennä kotiin ja palata uudelleen ensi vuonna”.

Sergio pohti, että kun oli nyt päässyt hyvään alkuun, mitä hän voisi tehdä seuraavaksi. Hän huomasi, että MADissa oli sivujen reunoissa pieniä sanallisia vitsejä. Ne olivat esimerkiksi hiukan muunneltuja sitaatteja tunnetuista elokuvista tai kirjoista. Hänen oli ulkomaalaisena vaikea ymmärtää niitä.

Aragonésin ratkaisu oli ehdottaa, että hän tekisi sivujen marginaaleihin pieniä sanattomia piirroksia. Hän askarteli ideastaan näytteeksi yhden malliaukeaman. Ajatus hyväksyttiin, kokeeksi.

”Minulle sanottiin, että jatketaan näitä, kunnes sinulta loppuvat ideat”, Aragonés virnistää. ”Niitä on jatkunut nyt 45 vuotta. Pelkästään niitä varten olen ideoinut

Urhon - Groo the Wanderer - säilä ei kahdeksaa numeroa kauempaa Suomen korkeudella heilunut.

yli kymmenen tuhatta piirrosta”.

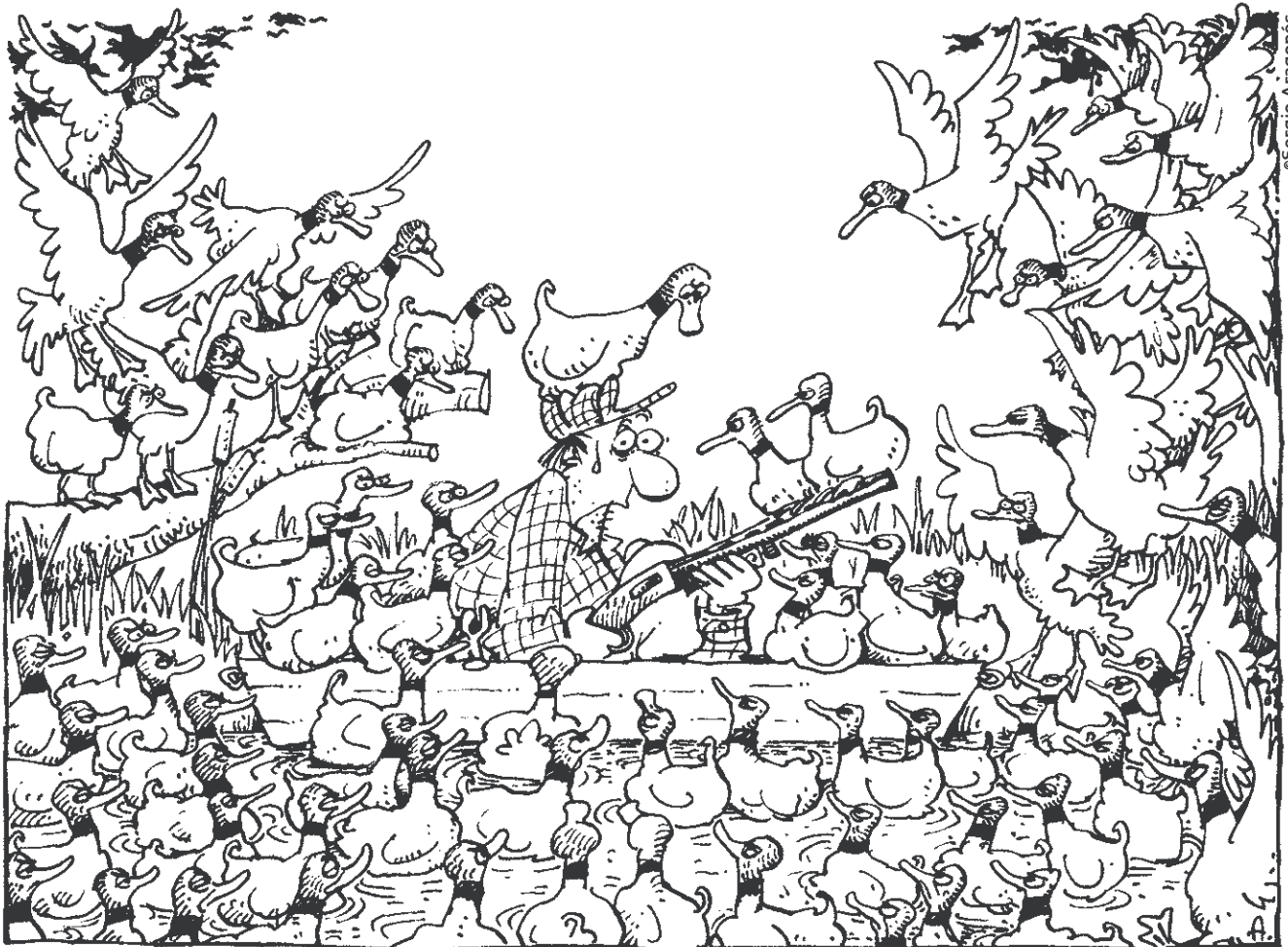
Marginaalipiirroksia on siitä lähtien ollut MADin jokaisessa numerossa, väliin on jäänyt vain yksi ainoa lehti vuonna 1968, kun kuvat hukkuivat postissa Sergio ollessa Pariisissa.

Laajempaa tarinankerrontaa

60-luvun lopulla Aragonés vietti Euroopassa pari kokonaista vuotta. Hän

kiinnitti huomiota kahteen asiaan, joissa eurooppalainen sarjakuvamaailma erosi amerikkalaisesta: täällä hyvin suosittuja olivat albumimittaiset huumorisarjat, joiden oikeudet kuuluivat sarjojen tekijöille. Amerikassa kaikki oikeudet siirtyivät kustantajien omaisuudeksi ja sarjojen sisällöksi olivat vakiintuneet vain ja ainoastaan supersankarit.

Aragonés päätteli, että jos kerran huumoritarinat ovat niin suosittuja muualla maailmassa, täytyy niillä olla mahdoli-

Aragonésilaista kauhua Steve Skeatesin avustuksella Urho - epäonnen soturi -lehdessä. Alkuaan DC:n House of Mysteryssä.

suus menestyä myös USA:ssa. Hän palasi Amerikkaan ja yritti kaupata ideaansa kustantajille.

Ajatusta huumorisarjakuvista ei pidetty mahdollisena, mutta tekijänoikeuksien myöntämistä piirtäjälle kylläkin. Se oli sarjakuvalehtimaailmassa niin vieras ajatus, että kesti 12 vuotta, ennen kuin Aragonés löysi sarjalleen kustantajan.

70-luvun mittaan tietoisuus tekijänoikeuksista oli kuitenkin alkanut viritä amerikkalaisten piirtäjien keskuudessa ja kaiheri monien mieliä. Se sai pienen Pacific Comics yhtiön tajuamaan, että jos he antaisivat tekijöille oikeudet näiden omiin töihin, heidän olisi näin mahdollista saada riveihinsä hyvinkin nimekkäitä tekijöitä.

Miettiessään aiheita mahdollisiin sarjoihin Aragonésin ensimmäinen ajatus oli piirtää ”tyhmä Tarzan”. Hän kehitti tätä aihiota tuolloin suosittuun barbaari-genren suuntaan, sillä sitä oli yleensä aina kuvattu hyvin totisella asenteella. Se oli siis käypä kohde parodialle. Lisäksi Sergio totesi, että aihepiirintä fantasia antaisi hänelle rajattomat mahdollisuudet.

Aragonés totesi nopeasti, ettei pystyisi tekemään pitkiä tarinoita pelkkänä pantomiimina. ”Sarjakuvat ovat sekä kuvia että tekstiä, sillä siinä kerrotaan tarinoita”, hän tiivistää. Sergio kutsui apuun ystävänsä Mark Evanierin, joka kirjoitti hänen tarinaideoidensa pohjalta dialogia, joka myös tekstinä kuulostaisi hauskalta.

Syntynyt sarja, Groo the Wanderer, lyhyen Suomi-julkaisunsa aikana Urho epäonnensoturi, ilmestyi Pacific Comicsilla 80 numeroa. Sen jälkeen yhtiö lopetti julkaisu- toimintansa ja jatkoi vain lehtien levitysfirmana. Tehty päänaavaus oli kuitenkin saanut isommat yhtiöt seuraamaan perässä ja ne olivat avanneet omia tekijäomisteisia julkaisulinjojaan.

Groo siirtyi Marvelin Epic-alamerkin alle ja oli siten ensimmäinen suuren amerikkalaisen sarjakuvalehtikustantajan julkaisema lehti, jonka oikeudet omisti sarjan tekijä.

Hassuja kuvia, vakavaa työtä

Aragonés haluaa korostaa vakavan työn merkitystä kevyen oloisessa ammatissaan. MAD-lehden toimituksessaakin kuulemma käyttäydettiin pääasiassa hyvin asiallisesti, lehden kahjosta maineesta huolimatta. ”Siellä oli hyvin hauskoja ihmisiä, mutta se oli kuitenkin työpaikka, eikä siellä paljoa pelleilty”, hän huomauttaa.

Yksinkertaisen näköisen humoristisen piirrostyylin takanakin on enemmän työtä, kuin luulisi. Aragonés esimerkiksi kertoo tekevänsä kuviinsa paljon taustatutkimusta. Piirrosten rekvisiitta, vaikkapa hahmojen varusteet ja työkalut, samoin kuin kuvien taustat, on tärkeä saada oikein.

Lukijan tulisi upota tarinaan kokonaan, sen sujuva eteneminen on kaikkein tärkeintä. ”Jos joku asia on piirretty väärin, tai niin huolimattomasti, ettei siitä saa kunnolla selvää, se voi juuri sen takia kiinnittää lukijan huomion ja silloin tarinan virta keskeytyy”, Sergio huomauttaa.

Nopean karrikoidut viivat ovat siis Aragonésille lopultakin vain kuvan pin-takerros. ”Nopeus tosin voi kyllä auttaa piirroksen huumoria”, hän lisää, ”nopeasti piirretyn viivan energisuus on myös huvittavaa”.

Mutta mitä tulee maineeseen maailman nopeimpana piirtäjänä, sitä Aragonés pitää liioiteltuna.

”Kun joku fraasi lyö mediassa läpi, kaikki alkavat sitä toistamaan”, hän torjuu. Show-temppuna hän on kuulemma opetellut piirtämään joitain kuvia hyvin nopeasti, mutta se on aivan eri asia kuin hänen varsinaiset julkaistut työnsä. Ja niissä Aragonés sitten luottaakin edelleen samaan perinteeseen ammattitaitoon, jota on kehittänyt läpi koko uransa.

”Mitä järkeä minun tässä vaiheessa olisi vaikka ruveta opettelemaan piirtämään tietokoneella, saadakseni sillä aikaan korkeintaan amatöörimaista jälkeä - kun olen jo käyttänyt 50 vuotta oppiakseni hyväksi piirtäjäksi kynällä”.

Vanhassa joskus vara parempi.

